

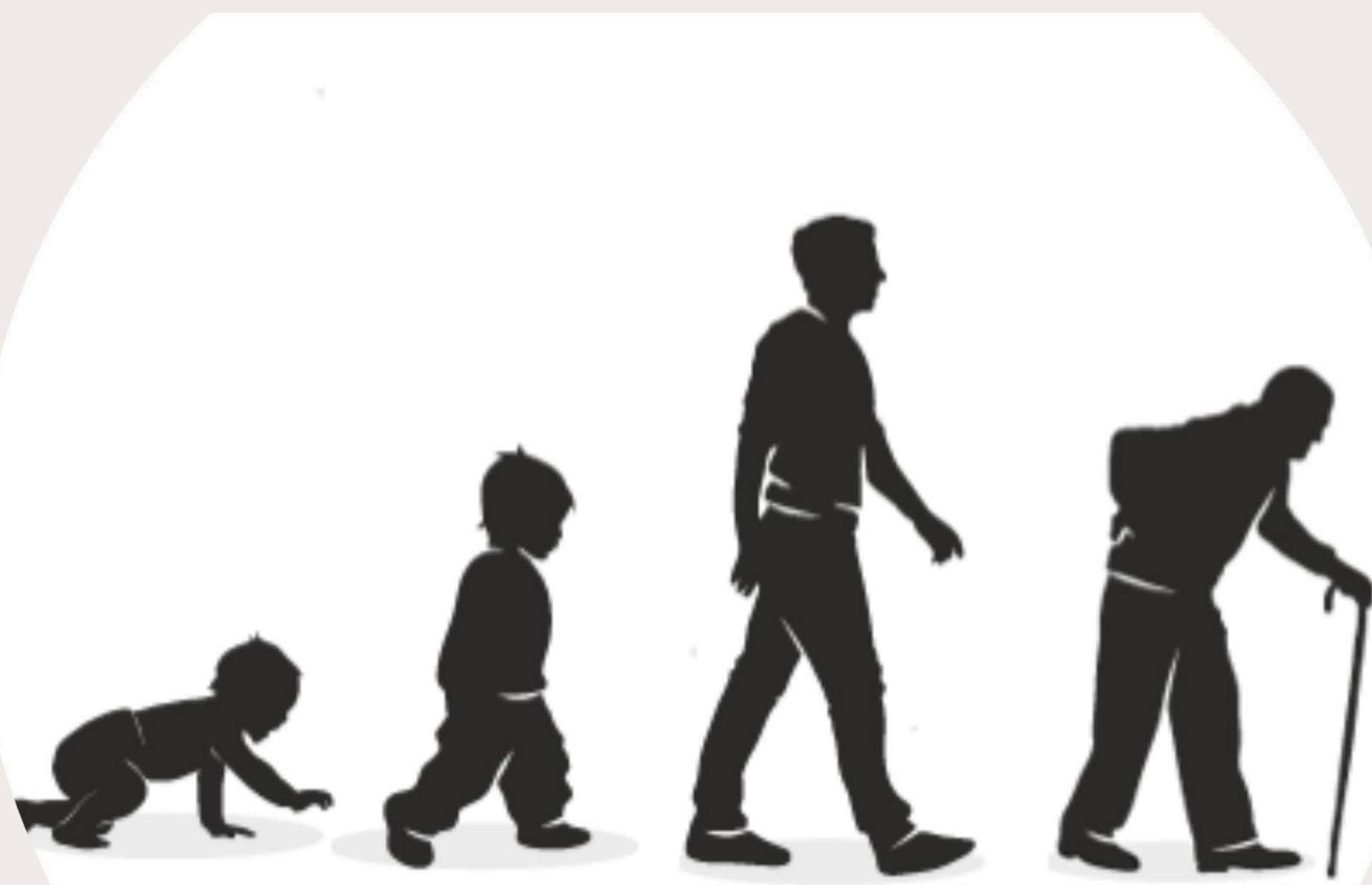
Voksenvaksinering satt i system i kommunen

Are Stuwitz Berg

Smittevern og vaksine, Folkehelseinstituttet

november 2023

Vaksinasjon i et livsløpsperspektiv

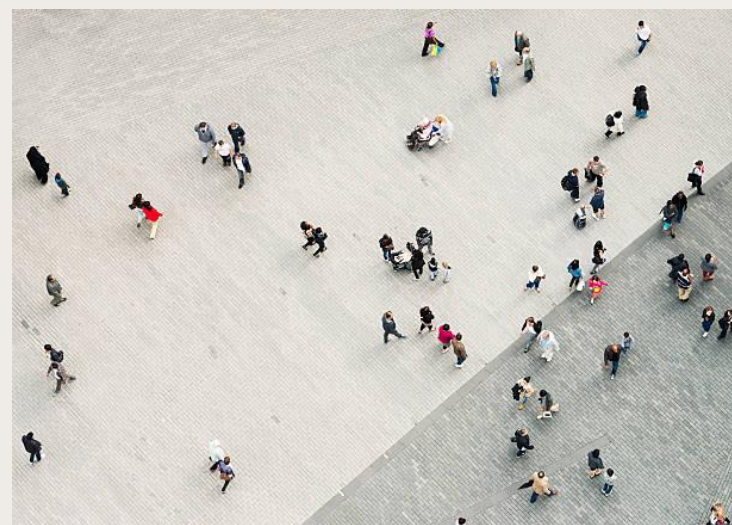
- Ikke alle vaksiner varer livet ut
- Noen vaksiner er nødvendige i voksen alder og på medisinsk indikasjon
- Nye sykdommer og nye vaksiner kommer til
- WHO's Vaccine Action plan 2020-2021

Formål med vaksinasjonsprogram

Økt forebygging – flere leveår med god helse

- Redusert risiko for sykdom og død
- Redusert bruk av antibiotika
- Reduserte kostnader og ressursbehov i helsetjenesten

Utjevne ulikheter i helse

- Bedre kunnskap om vaksinasjonsbehov i befolkningen
- Bedre tilgjengelig til vaksinasjon
- Lik kostnad for den enkelte

Bedre infrastruktur

- Sikker nasjonal forsyning av vaksiner
- Etablering av lokal infrastruktur
- Bedre oversikt over vaksinasjonsdekningen

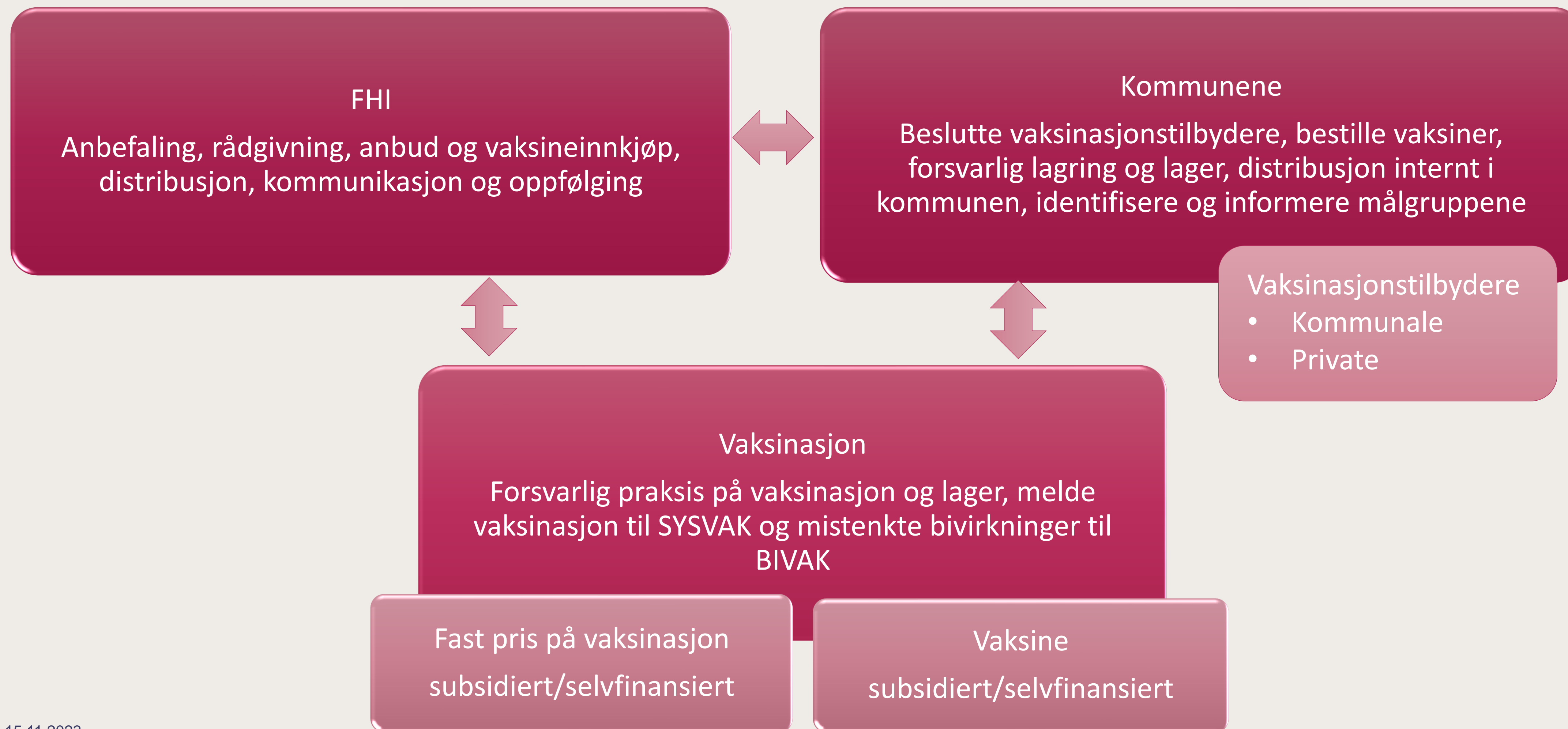
Hvilke vaksiner bør inngå i et slikt program?

- >65 år og risikogrupper
 - Influensavaksinasjon årlig
 - Pneumokokkvaksinasjon hvert 6.år
 - Koronavaksinasjon – sannsynligvis årlig
 - RSV?
- Alle:
 - Difteri, stivkrampe, kikhoste, polio oppfriskningsdose hvert 10. år
- Risikogrupper:
 - Vaksiner på blå resept
- Gravide:
 - Influensavaksine
 - Koronavaksine
 - Kikhoste (for å beskytte barnet)
 - RSV?
- Andre vaksiner kan bli aktuelle
 - F. eks. herpes zoster-vaksine

Vaksinasjonsprogram for voksne – FHIs utredninger og anbefaling

- 2016: FHI leverte oppdrag knyttet til legemiddelmeldingen hvor første utredning og skisse til etablering av vaksinasjonsprogram for voksne inngikk
- 2018 : FHI fikk oppfølgingsoppdrag fra HOD hvor vi tydelig anbefalte et program, innhold og organisering
- 2023: FHI har fått flere oppdrag rundt vokseenvaksinasjonsprogram sammen med Hdir og andre

Anbefalt organisering

Kommunenes rolle

I hht dagens forskrift om nasjonalt vaksinasjonsprogram

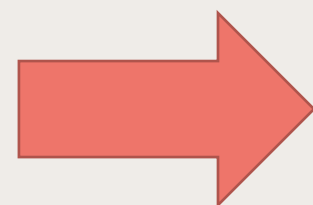
- Ansvar for å sørge for et vaksinasjonstilbud til befolkningen
- Organisere tilbudet for høyest mulig vaksinasjonsdekning
- Kommunene står fritt til å bestemme hvordan tilbudet skal organiseres
 - Hvem som skal være vaksinasjonstilbydere
- Plikt til å informere sine innbyggere om hvor de kan få anbefalte vaksiner

Muligheter for organisering i kommunene

- Kommunalt tilbud – «helsestasjon for voksne», vaksinesenter
- Fastleger
- Private tilbydere – apotek og andre
- Kombinasjoner

Forslag til finansiering

- Alternativ 1: Tilsvarende som for barnevaksinasjonsprogrammet
 - Staten betaler, kommunene får vaksinen gratis fra FHI. FHIs kostnad dekkes over statsbudsjettet
- Alternativ 2: Tilsvarende som for influensavaksinasjonsprogrammet
 - Pasienten betaler. Kommunene får vaksine fra FHI til selvkost. Kommunene selger vaksinene til pasientene via fastlegene eller andre vaksinatører, som tar gebyr for å sette vaksinen.
- Finansieringsløsninger kan også være noe mellom alternativ 1 og 2

I forslaget fra 2018 anbefaler FHI at vaksine mot influensa og pneumokokksykdom blir gratis for voksne og risikogrupper.

Finansiering av vokseenvaksinasjon

Forskrift om nasjonalt vaksinasjonsprogram

- Koronavaksinasjonsprogrammet (§4a)
 - Kommunen kan ikke ta betalt for vaksinasjoner
- Influensavaksinasjonsprogrammet (§5a - sesonginfluensa, og 5b - pandemisk influensa)
 - Kommunen kan ta betalt for vaksinasjoner
- Øvrige sykdommer - anbefalinger om vaksinasjon
 - Dekning via blåresept for enkelte risikogrupper, ingen finansiering for øvrige

Veien videre

- Vaksinerings av voksne vil ha høy prioritet i årene som kommer
- Kommunene vil ha en sentral rolle
- FHI holder fast på anbefalinger i rapport fra 2018
- Stortinget har bedt regjeringen vurdere voksevakinasjonsprogram
- Voksevakinasjon fra 2025?
 - Tilsvarende organisert som dagens influensavakinasjonsprogram?
 - Egenfinansiert?
 - Vaksine mot influensa, korona, pneumokokk og kanskje DTP-polio?

Bør vaksine mot meningokokksykdom hos ungdom innføres i barnevaksinasjonsprogrammet?

Are Stuwitz Berg

10.november 2023

Meningokokkvaksiner

Vaksine mot gruppe ACWY meningokokksykdom (konjugatvaksiner)

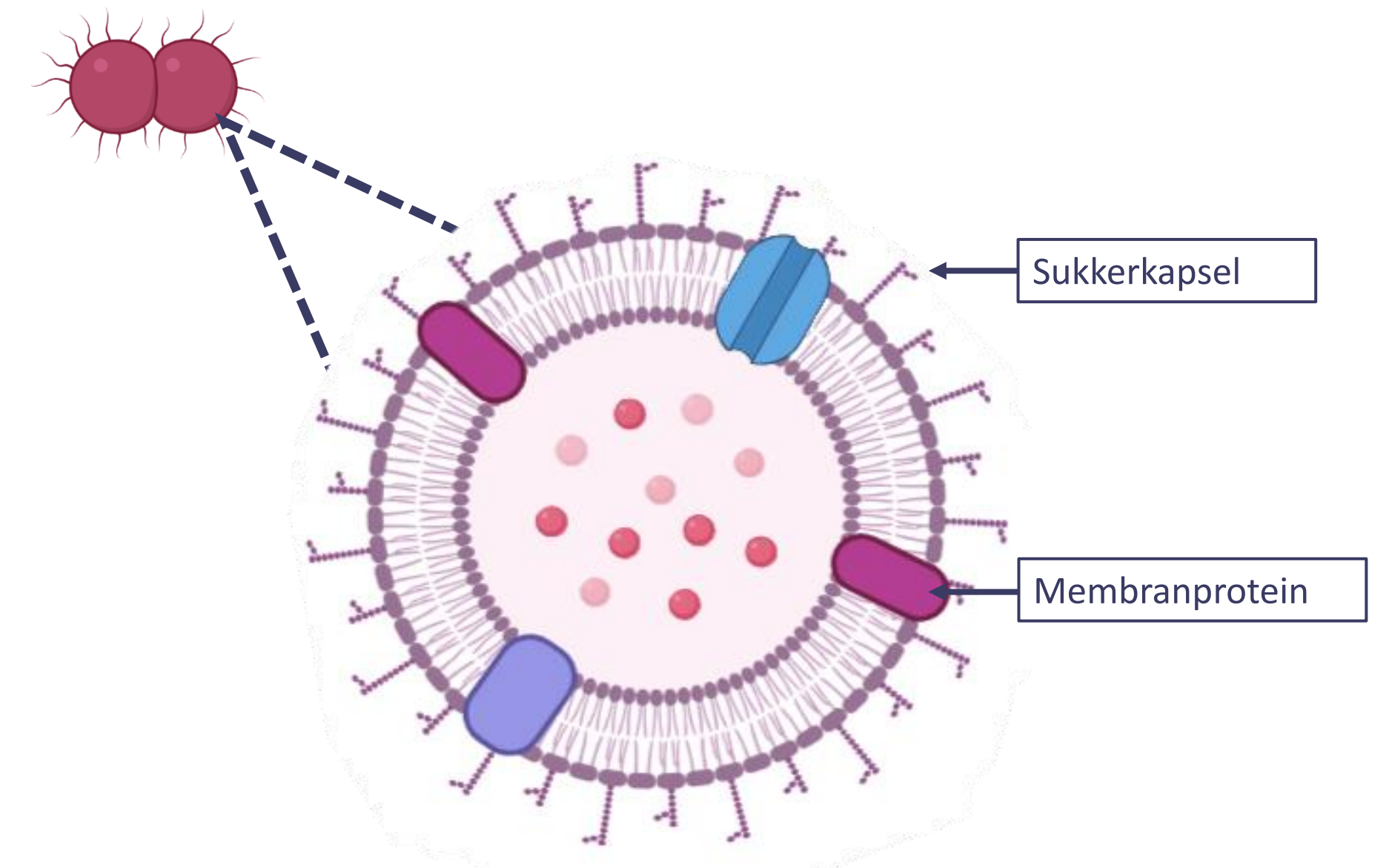
Virker mot alle A, C, W og Y meningokokker (én dose)

- Menveo (2010)
- Nimenrix (2012)
- *MenQuadfi (2020) - ikke tilgjengelig i Norge*

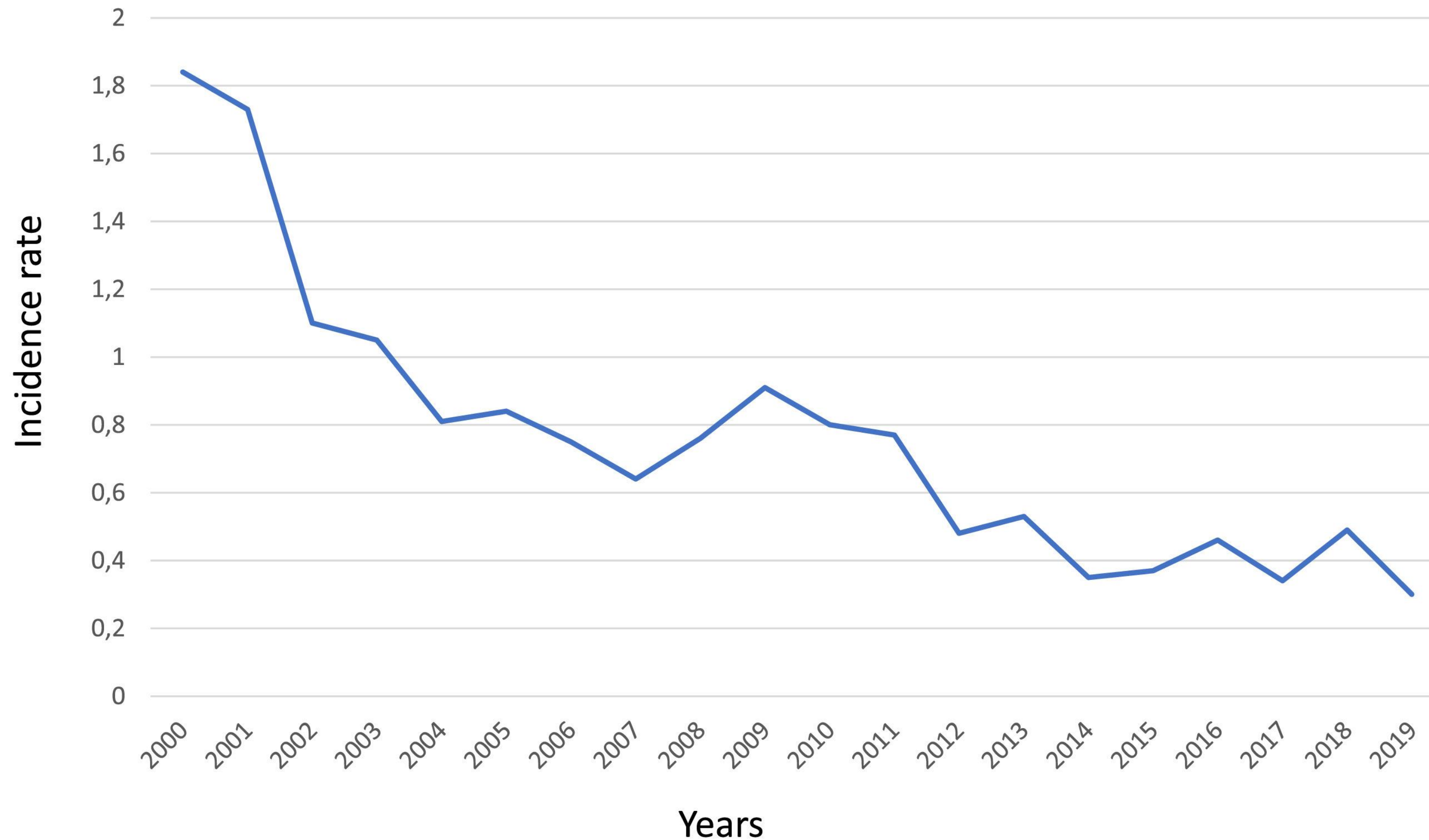
Vaksine mot gruppe B meningokokksykdom (proteinbaserte vaksiner)

Virker mot et utvalg av B meningokokker (2 doser)

- Bexsero (2014)
- Trumenba (2017)

Forekomsten av invasiv meningokokksykdom i Norge har gått ned

No. of registered cases 83 78 50 48 37 39 35 30 36 44 39 38 24 27 18 19 24 18 26 16

Høyest forekomst av meningokokksykdom hos ungdom

Vaksineanbefaling

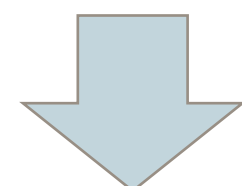
Ungdommer 16-19 år anbefales meningokokkvaksine etter en *individuell* risikovurdering

- **Deltakelse i aktiviteter som øker risiko for smitte og sykdom**
 - Tett samvær med andre ungdommer over flere dager, festing, høyt alkoholinntak, deling av flasker/glass/sigaretter, aktiv eller passiv røyking og lite søvn
 - Spesielt russefeiring, men kan også være aktuelt ved festivaler, idrettssamlinger, ungdomsleir o.l
- **Meningokokk ACWY-vaksine gir bredest dekning i denne aldersgruppen med dagens epidemiologi**
- **Ønskes best mulig beskyttelse mot alle sirkulerende serogrupper i og utenfor Norge må man i tillegg vaksinere seg med meningokokk B-vaksine**

Serogruppefordeling kan variere med alder

- Siden 2011 har serogruppe Y vært vanligste årsak til meningokokksykdom hos ungdom
- Ikke vært påvist gruppe B tilfeller hos 16-19 åringer siden 2014, men B tilfeller forekommer i andre aldersgrupper
- Hittil i 2023 har det vært 3 tilfeller av gruppe B sykdom hos tenåringer (august - oktober)

FHI overvåker situasjonen ekstra nøye

18-åring død av hjernehinnebetennelse etter russetur til los

En ung mann er død etter å ha fått smittsom hjernehinnebetennelse. Ca. 500 russ har vært på tur sammen i Hellas. Det er uvisst om flere er smittet.

Lea Girolami Bråthen
Journalist

Nina Didriksen
Journalist

Mariam Eltervåg Cissé
Journalist

Fouad Acharki
Journalist

Vi rapporterer fra Oslo/Bærum

Publisert 8. aug. kl. 14:56
Oppdatert 9. aug. kl. 12:37

DØD ETTER RUSSETUR: En ung mann døde på Rikshospitalet i dag etter å ha hatt smittsom hjernehinnebetennelse.

FOTO: FOUAD ACHARKI / NRK

Vaksinering av ungdom - hva er dagens situasjon?

- Nær 60% av ungdommer (2023) velger å vaksinere seg med ACWY-vaksine (svært få som tar B-vaksine)
- Ikke en del av barnevaksinasjonsprogrammet - ingen nasjonal finansiering

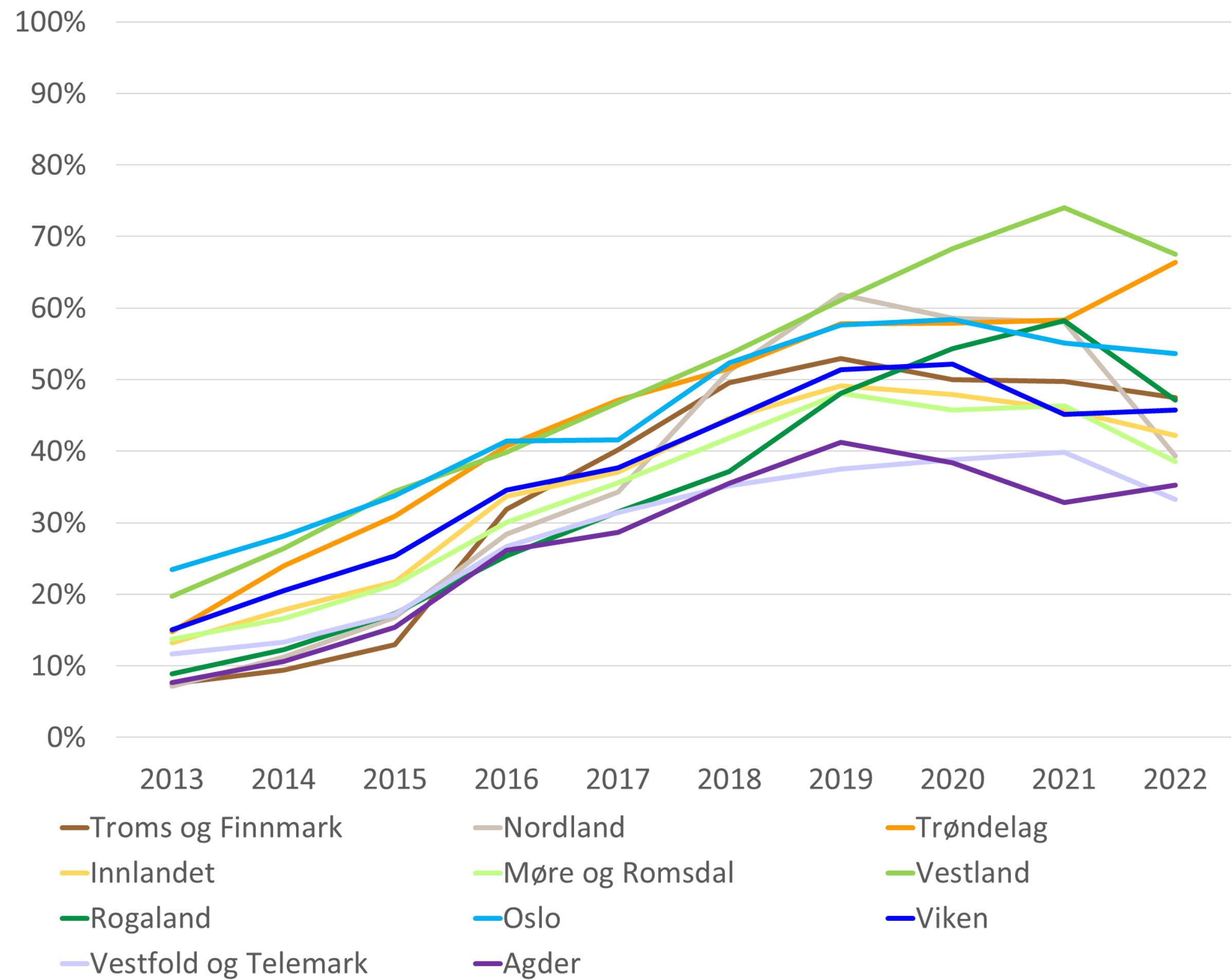
flere fylker/kommuner tilbyr gratis vaksine

- Store geografiske forskjeller i vaksinasjonsdekning

Vaksinasjonsdekning av ACWY-vaksine i de ulike fylkene

Andel 18-åringer vaksinert med minst én dose ACWY vaksine per fylke 2013-2022

Store forskjeller i hvordan tilbud om meningokokkvaksine til ungdom er organisert

- Informasjon
- Hvilken aldersgruppe
- Hvor vaksine tilbys
- Hvem som betaler

 Sosial ulikhet i helse

LHL (Landsforeningen for hjerte- og lungesyke) spørreundersøkelse i 2022/2023

Kun 29% av kommunene som tilbyr gratis vaksine

225 kommuner tilbyr ikke gratis vaksiner av ungdom mot hjernehinnebetennelse

LHL har kartlagt alle kommuners tilbud om informasjon om meningokokkvaksiner til ungdom, og om vaksinene tilbys gratis.

Smittsom hjernehinnebetennelse er en farlig infeksjon som kan føre til alvorlig sykdom på kort tid. Meningokokkbakterien er den vanligste årsaken til hjernehinnebetennelse hos barn og unge, og friske ungdom er en gruppe som er spesielt utsatt fordi de oftere har bakteriene i halsen og kan smitte andre eller bli syke selv. I Norge finnes det fire godkjente vaksiner, men likevel finnes det ikke et nasjonalt vaksinasjonsprogram som tilbyr gratis vaksiner mot hjernehinnebetennelse.

Interessegruppen [LHL Sepsis og Meningitt](#) kontaktet alle norske kommuner for å kartlegge om de informerer ungdom om sykdommen og vaksineringsstilbud til ungdom og om de tilbyr disse vaksinene gratis.

Per 24. april har totalt 306 (86 prosent) av 356 kommuner besvart henvendelsen. Av de som har svart, informerer 72 prosent av kommunene om sykdommen og / eller vaksineringsstilbud, men kun 26,5 prosent (81 kommuner) tilbyr vaksinen gratis.

(Oppdatert: Per 2. juni har vi registrert svar fra 315 av 356 kommuner, en svarprosent på 88 prosent. Totalt 72 prosent av disse kommunene gir informasjon om sykdommen og tilbud om vaksinasjon, men kun 29 prosent av kommunene tilbyr vaksinen gratis.)

LHL ønsker at alle ungdommer får tilbud om gratis vaksiner. Vi vet at når barrieren for å ta vaksine blir høy, så går andelen vaksinerte ned. Vi krever derfor at kommunene nå sørger for gratis vaksiner, sier Frode Jahren, generalsekretær i LHL.

Det interaktive kartet nedenfor viser oversikt over alle svarene, og det er mulig å søke opp enkeltkommuner.

NUSS-studien

Epidemiology and Infection

cambridge.org/hyg

Meningococcal carriage in Norwegian teenagers: strain characterisation and assessment of risk factors

Original Paper

Cite this article: Watle SV, Caugant DA, Tunheim G, Bekkevold T, Laake I, Brynildsrud OB, Næss LM (2020). Meningococcal carriage in Norwegian teenagers: strain characterisation and assessment of risk factors. *Epidemiology and Infection* **148**, e80, 1–12. <https://doi.org/10.1017/S0950268820000734>

Received: 20 January 2020
Revised: 6 March 2020
Accepted: 19 March 2020

S. V. Watle^{1,2} , D. A. Caugant^{1,2}, G. Tunheim¹, T. Bekkevold¹, I. Laake¹, O. B. Brynildsrud¹ and L. M. Næss¹

¹Division of Infection Control and Environmental Health, Norwegian Institute of Public Health, P.O. Box 222 Skøyen, 0213 Oslo, Norway and ²Faculty of Medicine, Institute of Health and Society, University of Oslo, P.O. Box 1078 Blindern, 0316 Oslo, Norway

Abstract

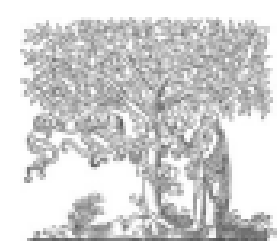
Teenagers have a higher risk of invasive meningococcal disease (IMD) than the general population. This cross-sectional study aimed to characterise strains of *Neisseria meningitidis* circulating among Norwegian teenagers and to assess risk factors for meningococcal carriage.

Vaccine 41 (2023) 6529–6537

Contents lists available at ScienceDirect

Vaccine

journal homepage: www.elsevier.com/locate/vaccine

ELSEVIER

Antibodies against *Neisseria meningitidis* serogroups A, C, W and Y in serum and saliva of Norwegian adolescents

Sara Viksmoen Watle^{a,b,*}, Bente Børud^a, Ida Laake^a, Marta Baranowska-Hustad^a, Diane Bryant-Bratlie^a, Terese Bekkevold^a, Dominique A. Caugant^{a,b}, Gro Tunheim^{a,1}, Lisbeth Meyer Næss^{a,1}

^a Division of Infection Control, Norwegian Institute of Public Health, P.O. Box 222, Skøyen, 0213 Oslo, Norway

^b Institute of Health and Society, Faculty of Medicine, University of Oslo, P.O. Box 1078, Blindern, 0316 Oslo, Norway

FHI

1 av 6

18-åringer har meningokokk-bakterier i halsen

Bæring økte med økende alder:
< 2 % av 13-15 åringene var bærere
16 % av 18-åringene

Under

1 av 5

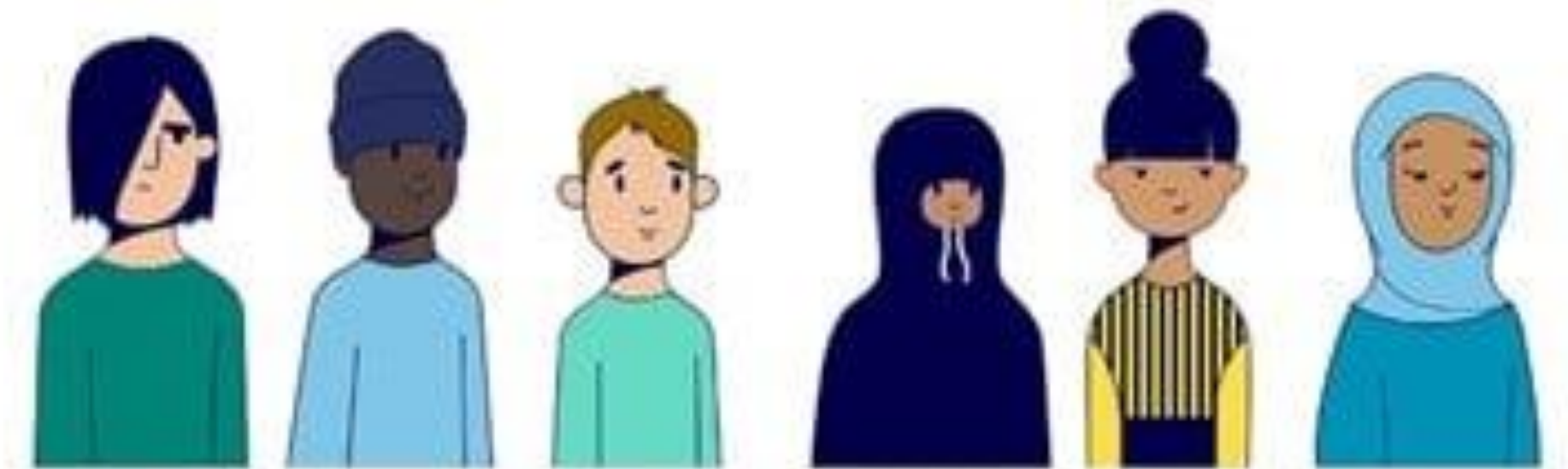
uvaksinerte ungdommer har beskyttende antistoffer i blodet

Bakgrunn for metodevurdering av ACWY-vaksine

- **Anbefaling om meningokokkvaksine til 16-19-åringer fra 2011**
 - Individuell vurdering
 - Ikke del av barnevaksinasjonsprogrammet - ikke nasjonal finansiering
 - Tilbud om gratis vaksinasjon avhenger av hvor i landet du bor
- **NUSS-studien (Norsk Ungdoms Sårbarhet for Smittsom hjernehinnebetennelse)**
 -
 - norsk ungdom er dårlig beskyttet mot meningokokksykdom
- **Eksterne forslag om metodevurdering av meningokokk ACWY-vaksine til ungdom**

Når bør vaksine tilbys?

- Ungdomsskolen (10. klasse)
 - Tidlig beskyttelse
 - Sikrer tilbud til alle
 - Ressursbesparende
- Opphentingsprogram?

Oppsummering & foreslått ny anbefaling om meningokokkvaksine til ungdom

- Ungdom har høyere risiko for meningokokksykdom
- Få tilfeller i Norge, men svært alvorlig sykdom
- Meningokokk ACWY-vaksiner er sikre og effektive og vil gi individuell og samfunnsmessig nytte
- Tilbud i program er kostnadseffektivt og kostnadsbesparende
- Tilbud i program vil sikre et likeverdig tilbud og redusere sosiale ulikheter
- Høy motivasjon for vaksinasjon blant ungdom og befolkningen

FHI foreslår at én dose meningokokk ACWY-vaksine inkluderes i barnevaksinasjonsprogrammet til elever i 10. klasse og at et midlertidig opphentingsprogram tilbys elever i videregående skoler

Takk